

Binnen de vaste commissie voor Europese Zaken bestond bij vijf fracties de behoefte om aan de Minister van Buitenlandse Zaken enkele vragen en opmerkingen voor te leggen met betrekking tot de geannoteerde agenda van de Raad Algemene Zaken op 16 mei 2017.

De fungerend voorzitter van de commissie,
Azmani

De adjunct-griffier van de commissie,
Beun

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Algemeen

De leden van de fractie van de VVD hebben met belangstelling kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de Raad Algemene Zaken d.d. 16 mei 2017 en danken de Minister van Buitenlandse Zaken voor de toezending. De leden van de VVD-fractie hebben ten aanzien van de geannoteerde agenda en de overige agendapunten een aantal vragen en opmerkingen.

De leden van de PVV-fractie hebben kennis genomen van de stukken.

De leden van de CDA-fractie hebben kennis genomen van de stukken.

De leden van de SP-fractie hebben kennis genomen van de geannoteerde agenda van de RAZ van 16 mei en aanverwante stukken, en hebben daarover enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van de geannoteerde agenda.

Interne markt

De leden van de VVD-fractie steunen de inzet voor een diepere interne markt. Welke resultaten verwacht de Minister in RAZ op dit gebied?

De inzet van de Europese Commissie op een diepere en eerlijke interne markt wordt ondersteund door de leden van de CDA-fractie. De regering stelt terecht dat de Europese samenwerking bescherming dient te bieden tegen de uitwassen van de mondialisering. Echter verdieping van de interne markt heeft gevolgen voor de sociale voorzieningen, dus een diepere en eerlijke interne markt heeft grote gevolgen voor sociale zekerheidsstelsels. De coördinatie van de stelsels, zoals dat nu gebeurt, zal met elke verdiepingsslag gecompliceerder worden. De leden van de CDA-fractie vragen de Minister aan te geven in hoeverre de intentie om de interne markt te verdiepen consequenties heeft voor de coördinatie van de sociale zekerheid en in hoeverre deze ambitie leidt tot harmonisatie van de sociale zekerheidsstelsels, daarbij hoort de vraag welke gevolgen harmonisatie heeft voor de Nederlandse pensioenfondsen, Nederlandse cao's, het loonbeleid, mate van arbeidsmobiliteit en toeslagenstelsel.

Migratie

De leden van de VVD-fractie zien dat verschillende organisaties en landen initiatieven nemen, zoals bijvoorbeeld de zogeheten migratiecompacts, om de migratiestroom over de Middellandse Zee te beperken. Echter, duidelijke meetbare doelen ontbreken. Mensen willen dat de EU de grote grensoverschrijdende problemen oplost. De migratiecrisis is daar een belangrijke van. Kan de Minister er in de RAZ op aandringen dat de EU concrete aantallen formuleert waarmee de migratiestroom moet dalen? Waar kunnen de burgers de EU op afrekenen?

Veiligheid en defensie

De Minister noemt in zijn brief de versterkte samenwerking op gebied van veiligheid en defensie, een agenda die reeds door de EU is uitgerold. De leden van de CDA-fractie vragen de Minister in hoeverre dit betekent dat Europa gaat over het Nederlands buitenland beleid en in hoeverre dat dan consequenties heeft voor soevereiniteitsoverdracht wanneer deze agenda

verder wordt uitgewerkt. De Minister stelt aan het einde van zijn brief dat het van belang is dat de vraag op welke onderwerpen Europese samenwerking concrete meerwaarde biedt boven nationaal beleid. De leden van de CDA-fractie vragen de Minister een inventarisatie te maken van deze onderwerpen en te beargumenteren waarom deze onderwerpen meerwaarde hebben in Europese samenwerking. Dit ten behoeve van de door de Minister eerder genoemde discussie over de toekomst van de Europese samenwerking.

Witboek Toekomst van Europa

De leden van de VVD-fractie vonden het verstandig dat het Witboek van de Europese Commissie geen blauwdruk voor de toekomst van de EU bevat maar scenario's. Kan de Minister er tijdens de RAZ op aandringen dat in de zogeheten reflection papers, net als in het Witboek zelf, verschillende toekomstscenario's geschetst worden, met name in het reflection paper over de toekomst van de EMU?

De leden van de PVV-fractie wijzen erop dat in het witboek staat: «De huidige situatie hoeft de toekomstkansen voor Europa niet per definitie te beperken. Meer dan eens heeft een crisis of een valse start de opbouw van de Unie een nieuw elan gegeven. Sinds de Europese Defensiegemeenschap, die in de jaren 50 nooit van de grond is gekomen, de wisselkoersschokken van de jaren 70 en de afgebroken toetredingen en afwijzende referenda in recentere decennia heeft Europa keer na keer aan een kruispunt gestaan en zich keer na keer aangepast en verder ontwikkeld.»

De leden van de PVV-fractie vragen de Minister of hij van mening is dat het negeren van de uitkomsten van twee in Nederland gehouden referenda, waarin de Nederlandse bevolking zich duidelijk uitsprak tegen de EU Grondwet en tegen het EU associatieakkoord met Oekraïne, in het plaatje passen wat de Commissie schetst over het aanpassen en ontwikkelen van de EU?

Op 18 april jl. presenteerde EC in het kader van het debat over de Toekomst van de EU «The Europe Song». De leden van de PVV-fractie willen graag van de Minister weten of hij van mening is dat de presentatie van dit nummer bijdraagt aan de discussie over de Toekomst van de EU en het creëren van draagvlak voor de EU? De leden van de PVV-fractie vragen de Minister verder of hij kan aangeven hoeveel dit nummer heeft gekost en hoeveel Nederlands belastinggeld hier aan is uitgegeven?

De leden van de CDA-fractie hebben met interesse de brief van de regering gelezen over de toekomstscenario's voor de EU zoals door Juncker is gepresenteerd. De regering stelt terecht dat deze scenario's een aanzet voor debat zijn. De leden van de CDA-fractie vragen de Minister hoe hij dit debat gaat initiëren en aanjagen. Het gaat dan niet alleen om een debat onder politici, maar ook burgers die mee gaan praten over hoe de toekomst van Europa vorm moet worden gegeven. Dit is noodzakelijk voor het draagvlak voor de uiteindelijke keuzes die gemaakt worden. De leden van de CDA-fractie vragen of de Minister bereid is in samenwerking met het maatschappelijk middenveld, werknemers en werkgevers en middels het stimuleren van burgerinitiatieven de discussie over de toekomst van Europa vorm te geven en hoe de regering hierin een initiërende rol denkt te gaan spelen. Tevens vragen de leden van de CDA-fractie aan de Minister om voor de RAZ van 20 juni as. aan te geven welk tijdpad verbonden is aan de toekomstscenario's discussie, daarbij specifiek ingaand op wanneer de Nederlandse regering zich moet uitspreken en wanneer hierover in de Kamer wordt gedebatteerd.

Wat het Witboek over de toekomst van Europa betreft hebben de leden van de SP-fractie de volgende vragen: kan de regering een schets geven van het tijdpad van de behandeling van het Witboek, inclusief een publicatie- en behandelingsplanning van de nog te verschijnen reflectie-papers? Zijn er lidstaten die een duidelijk voorkeur hebben uitgesproken voor één van de vijf scenario's, en zo ja, welke lidstaten voor welk scenario? Heeft het kabinet zelf een voorkeur voor één van de scenario's, en zijn er scenario's die het kabinet uitsluit? Welke mogelijkheden hebben lidstaten om zelf scenario's naar voren te brengen tijdens het traject? Op welke wijze, anders dan de gebruikelijke, wil de regering het debat in de Tweede Kamer over de toekomst van Europa aanzwengelen? Is de regering voornemens om in de bespreking van de toekomstplannen ook haar oor te luister te leggen bij de zorgen en wensen die leven onder burgers, lagere overheden en het maatschappelijk middenveld? Zo ja, op welke wijze? Hoe groot acht de regering de kans op een eventuele verdragswijziging als uitkomst van de discussie over de toekomst van Europa? Is de regering het met de leden van de SP-fractie eens dat de ondemocratische en intransparante werkwijze van de eurogroep, het ESM, de ECB en de trojka een belangrijk gespreksonderwerp zou moeten zijn?

De leden van de PvdA-fractie zijn in het bijzonder benieuwd naar welke activiteiten het kabinet gaat ondernemen dan wel organiseren om het bredere debat over de toekomst van de EU, in vervolg op het verschijnen van het Witboek Toekomst van Europa, binnen Nederland te gaan voeren.

Rechtsstatelijkheid

De VVD-fractie kan zich vinden in de aanpak van het kabinet zoals die zijn genoemd in de geannoteerde agenda. De brandbrief van de Raad voor de Rechtspraak over de rechterlijke macht in Polen en de beperking van de academische vrijheid en van ngo's in Hongarije onderstrepen dit. Wat zijn de concrete verwachtingen van het kabinet ten aanzien van de rechtsstatelijke ontwikkelingen in Polen en Hongarije en de terugkoppeling inzake het structurele dialoog met de Europese Commissie?

Volgens berichtgeving van de BBC op 29 april jl.¹ zou de Europese Volkspartij (EVP), waar de Fidesz-partij van de Hongaarse Premier Orban lid van is, gezegd hebben dat Orban in de EVP-raad heeft toegezegd om alle eisen van de Europese Commissie te volgen en uit te voeren binnen de door de commissie vastgestelde termijn. Is deze berichtgeving juist? Nog los van de gevolgen voor de bevolkingen in genoemde landen, wordt het steeds moeilijker aan mensen uit te leggen die toch al vonden dat de uitbreiding van de EU te snel ging, dat wij met landen in de EU zitten die het niet zo nauw nemen met de rechtstaat.

De leden van de VVD-fractie horen graag of Nederland rechtsstatelijkheid deze maand ook gaat aankaarten in de Raad van Ministers van de Raad van Europa?

Kan de Minister de Kamer de geannoteerde agenda toesturen van de bijeenkomst van de Raad van Ministers van de Raad van Europa die deze maand plaatsvindt op Cyprus?

De leden van de PVV-fractie vragen de Minister om een appreciatie van de stappen die de Europese Commissie heeft ondernomen in de richting van Hongarije. Deelt de Minister de mening dat het ongelooflijk is dat Brussel de deur openlaat voor dictator Erdoğan maar wel lidstaten als Polen en Hongarije bekritiseert en dreigt met straf?

¹ <http://www.bbc.com/news/world-europe-39757962>

De leden van de CDA-fractie volgen met grote interesse de ontwikkelingen in Polen en vragen de Minister een uitgebreid verslag te doen van de update van de Europese Commissie over de dialoog met Polen. Aangaande de rechtsstatelijke dialoog geeft de Minister aan dat het kabinet op een inclusieve voorbereiding, een ambitieus en actueel onderwerp en betrokkenheid van relevante partners inzet. De leden van de CDA-fractie vragen de Minister deze inzet nader toe te lichten.

De leden van de SP-fractie willen bij de regering informeren naar haar standpunt inzake de ontwikkelingen op het gebied van de rechtsstaat in Polen en Hongarije. Kan de regering aangeven of zij verwacht dat Eurocommissaris Timmermans bereid is om verdergaande stappen richting Polen te nemen, en zo ja, welke? Welk standpunt zal de regering innemen ten aanzien van Polen tijdens de RAZ? Bestaat er binnen de Raad steun voor de voorstellen van het Europees parlement om ook jegens Hongarije een rechtsstatelijkheidprocedure te starten, en zo ja, welke landen steunen deze lijn? Acht de regering de behandeling van Polen en Hongarije door de Commissie op dit moment gelijkwaardig? Kan de regering aangeven welke andere voorstellen zij heeft gedaan of gaat doen om de rechtsstatelijkheid in deze lidstaten te bevorderen, en heeft de regering nog steeds dezelfde opvatting over het peer-review mechanisme in het licht van de verslechterende situatie in beide landen? Hoe oordeelt de regering over een eventueel inter-institutioneel akkoord als middel voor een permanente rechtsstatelijkheidstoets?

De leden van de PvdA-fractie menen dat de situatie in Polen en Hongarije laat zien dat de rechtsstatelijkheidsdialoog die onder meer op initiatief van Nederland tot stand is gekomen een nuttige bijdrage kan leveren aan de mate waarin landen die reeds lid zijn van de EU aan de gestelde criteria met betrekking tot rechtsstatelijkheid blijven voldoen. Kan de Minister aangeven of hij meent dat de huidige politieke dialoog voldoende oplevert?

Een groot aantal lidstaten is voorstander van doorontwikkeling richting een permanent periodiek peer review mechanisme, iets wat het kabinet niet uitsluit, maar waarvan het aangeeft eerst te willen zoeken naar voorstellen die op draagvlak kunnen rekenen. Aan welke voorstellen refereert de Minister dan? Hoe wil het kabinet de follow-up van de evaluatie van de rechtsstatelijkheidsdialoog invulling geven? Wat vindt het kabinet van het voorstel van het Europees parlement dat de Europese Commissie oproept om jaarlijks te rapporteren over de stand van de democratie, rechtstaat en grondrechten in de lidstaten?

Overige onderwerpen

Tijdens het schriftelijk overleg ten behoeve van de RAZ in maart hebben de leden van de VVD-fractie gevraagd naar het niet meer verschijnen van het anti-corruptie rapport van de Europese Commissie. Met teleurstelling heeft de VVD er kennis van genomen dat het kabinet er niet bij de Commissie op aandringt toch een vervolg rapport op te stellen. De VVD-fractie voelt zich hierin gesteund door nationale corruptiecorrespondenten zoals verwoord in een opinieartikel in Trouw van 4 mei jl. Is dit reden voor het kabinet om toch aan te dringen op een nieuw anti-corruptie rapport?

De SP-fractie vraagt of de regering aangeven wat er verwacht wordt van de behandeling van de plannen voor de Kapitaalmarktunie, nu de voortgang van dit dossier op het punt van securitisatie is stilgelegd?

II. Reactie van de Minister van Buitenlandse Zaken